

CRIS R. LANZADERAS

Si Cris R. Lanzaderas ay isang assistant professor sa UP Rural High School (UPRHS) sa UP Los Baños. Nagtapos ng MA Malikhaing Pagsulat (UP Diliman) at BA Communication Arts (UPLB). Kasalukuyang tagapag-ugnay (subject area coordinator) ng UPRHS Departamento ng Filipino at guro sa panitikan at malikhaing pagsulat. Naging tagapagsalita na sa ilang mga seminar at workshop na inorganisa ng Department of Education at ilang mga samahan sa loob at labas ng UPLB. Nagsulat na rin ng teksbuk para sa Senior High School Filipino at naging writing fellow sa 2018 Valenzuela Writers Workshop at 2019 Ateneo National Writers Workshop.

ALIBERDE*

“Hoy, Rosa.”

Kausap na naman ni Domeng si Rosa del Rosario sa lumang poster ng Darna na nakasabit sa kaniyang ginawang opisina. Ginawa dahil hindi naman talaga totoo. Tulad ng mga ahas sa ulo ni Valentina at ang kapangyarihan ni Darna na makalipad. Tulad ng iba pang mga karakter na nakapaskil sa kaniyang opisinang nasa isang sulok lamang ng dating Memar Theatre. May isang mesang sa ibabaw ay mga tambak na papel at isang lumang lata ng gatas kondensada na nilalagyan ng pinaghalong natuyo at may tinta pang bolpen. Mayroon ding upuang yantok na miminsan lang din niyang gamitin dahil madalas na sa kama siya nagpapahinga at natutulog. Lalo pang pinaluma ang nababakbak nang dingding ng mga lumang poster at istrimer ng mga dating pelikulang minsan nang napanood ng mga taga-Bocause sa isa sa mga dating sinehan ng bayan. Sa umaga, aakalain itong abandonadong gusali. Ngunit sa gabi, nanunumbalik ang sigla nito taglay ang palabas at aliw na naiiba sa inaalok noon. Lumamlam na ang kasikatan ng Memar bilang sinehan. Lumipat na ang mga manonood sa mas magiginhawang sinehang de aircon sa Meycauayan, may kainan na’t

mabibili pagkatapos magsine. Wala nang kalaban-laban ang sinehang de paypay, gawa sa pinagsamang kahoy at kongkreto. Napalitan ang pinilakang tabing ng mga nag-iindakang mga dalaga, ng mga kumikindat-kindat na bombilya, ng mga naiibang palabas.

Dadalawa lamang silang mga guwardiya ng Memar. Hindi na naman kailangan ng “opisina” ang pang-umagang guwardiya. Kuntento na ito sa upuang iniumang sa labas ng club na nagsisilbi na ring tulugan sa mga haponng maalinsangan. Sarado pa ang club sa hapon. Ngunit si Domeng ang abala sa bawat gabing nabubuhay ang bahay-aliwan. Walang pinipiling araw ang mga dumadayo pang kliyente sa maituturing na “red light district” ng Bocaue. Sa dulong barangay kung papunta ng Marilao, ang highway ang napapalamutian ng kumukutikutitap na mga bombilya araw-araw, Lunes hanggang Linggo sa buong taon. Kahit hindi panahon ng Kapaskuhan. Kahit Kuwaresma. Pinananatiling gising si Domeng ng maiingay na kuwentuhan, ng tugtugan, at ng yugyugan. Maliban pa sa pagiging bantay, umeekstra din siyang tagalinis ng pinagsukahan ng mga lasing na lasing na kostumer, mga basag na bote at baso, at mga bakas ng iniwang ligaya ng kanilang mga parokyano. Pero madalas, pagkatapos ng kaniyang pagronda at pag-ikot sa parking at sa paligid ng Memar, bumabalik na siya sa kaniyang munting opisina. Naghahabol ng maikling pahinga. Kaya kapag may mga pagkakataong nakapagnanakaw ng ilang sandali, nakasanayan na niyang kausapin ang mga lumang movie poster na naitabi niya at ngayon ay madalas na niyang nakakasama sa pinakamalaki, at marahil, pinakasikat na libangan ng mga kalalaking taga- at hindi taga-Bocaue sa pagkagat ng dilim.

Noong nakaraang araw, si Edna Luna. Sa gabing ito, si Rosa del Rosario ang gusto niyang makausap.

“Kumusta, Darna?”

Walang tugon.

“Wag ka nang mahiya. Tayong dalawa lang naman.”

Wala pa ring tugon.

“Di ka pa nasanay sa ’kin. Dayuhan pa ba ako sa ’yo?”

Naupo si Domeng sa kaniyang kama. Sinilip ang orasang nakasabit sa ulunan ng kaniyang hinihigaan. Saka ibinaling ang tingin kay Rosa del Rosario. Tulala sa kisame at akmang lilipad. Wala pa ring imik sa mga tanong

ng nababagot na guwardiya. Natawa si Domeng sa sarili. Sa isip niya, tangang-tanga siya sa kaniyang ginagawa. Ngunit hindi niya pinipigilan ang sarili kahit natatangahan siyang kinakausap ang mga tauhan sa mga poster.. Ito ang nagpapanatili ng kaniyang manipis nang katinuan. Sa gabi-gabi ng kaniyang pagronda at pagbabantay nang mag-isa, kung ano-ano na nga ang pumapasok sa kaniyang isip. Dagdag pa ang kuwento ng mga malignong nagpaparamdam kapag disoras ng gabi't sarado na ang Memar. Itinirik daw ang sinehan sa dating sementeryo. Dating sementeryo na dating sinehan. Sabagay, bulong niya sa sarili, meron bang lugar na walang multo? Naalala niya ang kakarampot niyang kinikita sa pagiging guwardiya. Mas nakakatakot ang butas na pitaka at bulsa. Nanginig ang kaniyang mga kalamnan.

“Hindi.”

Napatayo si Domeng sa narinig. Malinaw ang kaniyang narinig. Sa kauna-unahang pagkakataon, may sumagot na ng kaniyang gabi-gabing pagtatanong. Sumilip siya sa bintana. May mga tao ngunit alam niyang wala sa mga ito. Bahagyang madilim sa loob at nanggagaling lang sa mga ilaw sa labas ang liwanag. Iginala pa niya ang paningin sa buong silid. Tiningnan ang ilalim ng kama, ang labas ng kaniyang “opisina,” ang tambakan niya ng kaniyang mga gamit. At ayaw man niyang gawin, sinipat pa rin niya isa-isa ang mga poster – naroon pa si Edna Luna na buhat ni Jaime de la Rosa sa pelikulang Dyesebel, si Charito Solis sa Igorota, si Gloria Romero sa Ilocana Maiden. Natitiyak niyang babae ang boses kaya naging mabilis lang ang sulyap niya sa mga poster ni Fernando Poe, Jr. bagaman nagtagal din ang kaniyang mga mata kay Dolphy sa Facifica Falayfay. Walang kakaiba sa mga poster ko, pagtitiyak niya sa sarili.

“Hindi ka na dayuhan, Domeng.”

Mula sa kisame, bumaba si Rosa del Rosario suot ang costume ni Darna. Hinahangin pa ang telang tumatakip sa pagkababae nito. Iginawi ni Domeng ang paningin sa lumilipad na tela.

“O, anong problema sa costume ko? O sa kung anuman ang tinatakpan ng telang ito?” tanong ng babae habang nakatingin din sa telang umaalon sa hangin.

“Ro-ro-sa?” nangangatal na tanong ni Domeng.

“Hindi ako si Rosa. Si Darna ang kaharap mo.” Umakting itong nakapamewang na signature pose niya bilang superheroine.

Kinumpirma ni Domeng ang nakikita. Kinurap-kurap at kinusot pa ang mga mata. Tigalgal pa rin pero nakuha pang sipatin ang poster ng Darna at totoo nga, nawawala si Rosa del Rosario.

“Wag mo na akong hanapin diyan. Heto ako sa harapan mo, o.”

Kinuha ni Darna ang mga kamay ni Domeng. Idinikit ito sa kaniyang mukha, sa kaniyang pisngi, sa kaniyang mga suso. “Lamasin mo para mapatunayan mong totoo ako,” sabi nito kay Domeng. Ngunit hindi maigalaw ng guwardiya ang kaniyang mga palad. Nanigas ang kaniyang katawan kasabay ng pagtigas ng kaniyang pagkalalaki.

“Kita? Totoo ako.” Pakindat-kindat pa si Darna habang nakatingin sa matigas na ari ni Domeng.

Agad niyang tinakpan ng unan ang matigas na nga niyang ari. Nakabakat sa maluwag na pantalong gawa sa malambot na tela. Pero walang salitang nanggagaling kay Domeng at maririnig lamang ang musika sa ibaba. Hindi siya makapaniwala sa nakikita at nahahawakan at sa lahat ng nangyayari. Tinanggal niya ang kaniyang mga kamay mula sa pagkakatampi sa suso ng babaeng kaharap. “Darna nga kasi,” pakli ng kaharap. Kinurot niya ang balat sa pisngi para subukang gisingin ang sarili. Nasaktan siya at nakumpirmang gising na gising pa siya. “Hindi ka nananaginip, Domeng. Gising na gising ka. Tulad ng ahas mo.”

“Nababasa mo ang iniisip ko?”

“Kasama ‘yan sa kapangyarihan ng bato.”

“Bakit ‘di ‘yan kasama sa pelikula?”

“Pelikula ba ako sa harapan mo? Totoo ako, Domeng. At kung kapangyarihan kong bumasa ng isip ng kausap, maniwala ka sa ‘kin. Bakit ba ayaw mong maniwala. Ngayong natupad na ang hiling mong kausapin kita, ayaw mo namang maniwala. Bakla ka ba? Bakla ka, ano? Pero walang problema, ‘di ako namimili. Ibibigay ko ang gusto mo. Ililigtas kita sa impiyernong ito.”

abro

ay hinubad isa-isa ang suot niyang costume. Inuna ang matataas na bota. Isinunod ang sinturon, ang helmet sa ulo, hanggang sa ang bra at panty nalang nito ang natira. At kasabay sa dagundong ng musikang nagmumula sa dance floor ng club, sumayaw si Darna na ngayon ay si Rosa del Rosario na dahil wala na siyang costume. Kumendeng-kendeng, iniumang ang suso sa mukha ni Domeng, at hinawakan ang ari nitong hindi na nilipasan ng pagtigas. “Ding, ang bato mo. Ding, ang bato mo.” Humalinghing ang babae at nilaro ang ari ni Domeng. Napapikit si Domeng sa sarap. At kasabay ng kaniyang pagpikit ang pagkawala ng sensasyon sa kaniyang ari. Naglaho ang naglalarong kamay. Nawala ang halinghing. Nawala si Darna. Napahiga siya sa pagod at nakatulog.

Tahimik na sa ibaba nang magising si Domeng. Wala na ang kasama sa kaniyang “opisina.” Madilim pa rin pero pilit niyang inaninag ang mga hinubad na costume ni Darna. Walang kahit ano sa sahi. Sinipat niyang muli ang poster, naroon si Rosa del Rosario, nakatingala at akmang lilipad sa langit tulad nang nakasanayan niyang makita.

Gulong-gulo siya lalo na nang makita niyang nakababa ang kaniyang pantalon nang umupo siya mula sa pagkakahiga. Aminado si Domeng na hindi na siya bata subalit hindi pa naman siya ulyanin. At sa gabing iyon, ay napatunayan niyang may ibubuga pa siya. Hindi niya nakasanayan ang paghuhubad o paghuhubo bago matulog. Totoo ang kaniyang mga nakita. Totoo ang kaniyang naramdaman kasama si Darna.

Nang bumaba siya sa club, ay naabutan niya ang ilang mga tagalinis na nag-aayos ng magugulong mga mesa at upuan. Masama ang tingin ng mga ito sa kaniya. Sa gitna, ay naroon ang may-ari ng club na nanlilisik ang mga mata at handa na siyang pagalitan. Napatungo siya at aminado na mayroon siyang ginawang pagkakamali.

“Tang’na naman, Domeng. Napakasimple ng trabaho mo.”

“Sorry po, ser.”

“Unang warning ko na ito sa ’yo ha. ‘Pag nahuli pa kitang nakikipagtoldyakan sa oras ng trabaho, sisisantihin kita, makita mo. Alam

kong club ito pero alalahanin mo naman kung bakit ka nandito. Kung ‘di lang malaki ang tiwala ko sa ‘yo ha.”

Nanlaki ang mga mata ng mga naglilinis. Nanlaki rin ang mga mata ni Domeng. Nakikipagtoldyakan sa oras ng trabaho? Ano ang narinig ni boss sa taas? Tanong niya sa sarili. Kung gayon, hindi siya nanaginip. Totoo ang mga halinghing. Totoo ang mga himas at paglalaro ng ari. Totoo ang suso . Totoo si Rosa del Rosario.

Nang makaalis ang kaniyang amo ay siya namang paglapit sa kaniya ng ibang staff ng club. Dinumog siya ng mga tanong at pambubuska dahil alam ng kaniyang mga katrabaho na wala naman siyang binitbit na babae sa kaniyang “opisina.”

“Sa bintana mo pinadaan? Tang’na, Domeng. Libog na libog ka ba?” usisa ng isa na sunod-sunod ang tanong habang pinupunasan ng basahan ang basang sahig.

Hindi kaagad nakatugon si Domeng. Nag-iisip siya nang matindi. Iniisip niya kung papaano nangyari ang mga nangyari, kung papaano nabuhay si Darna na galing sa poster, na bumaba pa ito mula sa kisame tulad sa kung paano niya ito napanood sa lumang Memar, nang iniligtas ni Darna si Ding mula sa mga ahas ni Valentina. Kinuyom niya ang kaniyang mga palad at dinamdang ang susong pinalamas sa kaniya. Titigasan na sana siya ulit kung hindi siya inabutan ng walis ng isang tagalinis.

“O, bayaran mo utang mo.”

Hinawakan lang ni Domeng ang walis pero hindi niya igagalaw ang hawak. Lumilipad na ang kaniyang utak papunta sa langit na kaniyang narating.

Pupungas-pungas pa si Domeng nang dumating ito sa kanilang bahay. Nadatnan nito ang asawang naghihintay sa tarangkahan, may kausap na isa pang babae na agad-agad ding umalis nang matanaw siya.

“Sino naman ‘yon?” tanong nito sa nag-aabang na asawa.

“Wala. Tindera ng baboy sa talipapa. Nagpapareserba ako ng dugo para sa lututuing ulam bukas,” sagot nito.

“Sa susunod, ‘wag kayong nag-uusap sa labas ng bahay. Para kayong nagtsitsismisan. Ano na lang ang iisipin sa inyo ng mga kapitbahay.”

Napayuko na lamang si Rosa sa naging maagang sermon sa kaniya ni Domeng bagaman naninibago ito. Kadalasan, kapag umuuwi ito galing sa trabaho, ang pasalubong nito ay init ng ulo. Sasaktan siya, mumurahin, hahanapan ng anumang kapuna-puna kahit wala naman talaga. Subalit sa umagang iyon, nagmistulang isang guro si Domeng na nangangaral sa kaniyang nagkamaling estudyante – iiling-iling at palatak lang nang palatak na hindi naman niya ugali.

Sampung taon nang kasal sina Domeng at Rosa pero hindi pa rin nabibiyayaan ng anak. Ang problema’y wala sa babae, kundi na kay Domeng. Matapos ang napakaraming pagpapatingin sa doktor at maging sa albularyo, natuklasang may problema raw ang bayag ng lalaki. Hindi nito kayang lumikha ng sapat na semilya para mabuntis si Rosa. Kung ano-anong pampasigla sa kama, pampatigas, gamot-herbal, at kahit ang pagsayaw sa Obando ay ginawa na nilang mag-asawa. Wala. Sadyang may problema sa lalaki kaya ibinubunton palagi ang init ng ulo sa kawawang asawa. Ito namang si Rosario, Rosa para sa malalapit na mga kaibigan at kay Domeng, ay tinitii ang pananakit at pagmamalupit ng asawa. Inuunawa na lamang ang lalaking naniniwalang masusukat lamang ang pagkalahak sa paggawa ng anak.

Matagal nang pinaghihinalaan ni Rosa na kung sinu-sinong babae na ang nakakasama ni Domeng. Guwardiya sa club ang asawa niya kaya hindi malayong marami na itong nakilala at nakasama sa kama. Pero wala naman siyang magagawa. Kapag inusisa naman niya si Domeng, ay upak o sampal ang kaniyang inaabot. Nagsawa na rin siya gaya ng pagkakasawa nito sa kaniya. Paanong hindi magsasawa kung dati ay gabigabi nang nakikipagtalik ay wala pa ring magawang anak? Hinahayaan na lamang ni Rosa at nagpapasalamat na lang rin lalo na sa mga madalang na pagkakataong kalmado si Domeng na umuuwi.

Ipinaghanda niya si Domeng ng agahan. Inilabas ang pandesal na lumamig na at ipinagtimpla ito ng kape. Tahimik si Domeng na kumain. Walang reklamo sa malamig na pandesal. Hindi rin umalma kay Rosa dahil sa napatamis ang kape. Kumain lang ito. Sinabayan na rin niya ito ng pagkain.

At nang mahigop na lahat ang laman ng tasa, tumayo lang ito, hinubad ang pantaas, at isinampay sa sandalan ng upuan.

“Matutulog na ako.”

Tumango lang si Rosa at agad na kinuha ang hinubad na t-shirt ng asawa. Inamoy pa ito kung amoy pabango pero ang tanging nalanghap niya ay ang pawis ni Domeng na kabisado na niya. Lalo siyang nagtaka.

Sa loon ng banyo muling pinalipad ni Domeng ang kaniyang isip. Inalala ang nasa poster ng Darna at ang Babaeng Lawin kung saan nakasakay si Ding kay Rosa del Rosario. Pero sa kaniyang panaginip, ang babae ang nakasakay sa kaniya at hindi sa kaniyang likod. Nanumbalik ang sarap na naramdaman niya nang magniig sila ni Darna. Pinadaloy niya ang sarap sa kaniyang ari hanggang sa tumigas ito at saka niya pinaglaruan ang naghuhumindig niyang pagkalalaki. Binasa niya ng kaunting tubig at sinabon para maging mas madulas. Ibinubulong niya sa hangin ang pangalan ni Darna. Hanggang sa labasan siya, hanggang sa sumirit ang kaniyang katas. Nagtapos ang mabilisang pagpaparaos sa pagbulong sa pangalan ni Rosa na itinuloy na niya sa paliligo.

Nang makalabas, naabutan niya ang asawa na naghahanda ng kaniyang maagang hapunan tulad ng nakagawian. Mabilisan ang ginawa niyang pagpapalit. Kailangan niyang magpalakas sa kaniyang boss na maaaring mainit pa ang ulo dahil sa nangyari sa club. Naplano na niya ang gagawin pagdating – magroronda kaagad siya sa paligid at isasama na ang parking, at magwawalis kung kinakailangan. Gagawin niya ang lahat, mawaglit lang sa isipan ng kaniyang boss sa club ang nagawa niyang pagpapabaya sa trabaho. Maliban pa rito, inisip niya na kapag maaga niyang matatapos ang toka niyang gawain, posibleng makaiskapo siya saglit at magtagpo ulit sila ni Darna. Kaya pagkabihis ay sumubo lang siya ng ilang kutsara at saka nagmamadaling umalis.

“Alis na ‘ko. ‘Wag mo na lang i-lock ang gate,” paalala ni Domeng kay Rosa matapos lagukin ang isang basong tubig. Naiwan namang nagugulumihanang ang babae sa kakaibang asal ng lalaki.

Hindi ito nagpapaalam sa kaniya.

Ngiti ang unang sinalubong ni Domeng sa mga poster na nakapaskil sa kaniyang opisina. Halos umabot na sa mga tenga ang kaniyang mga labi nang mapatapat ito sa poster ni Darna. Magtutuos tayo mamaya. Kausap niya ulit ang poster at ramdam niyang sumang-ayon ito sa kaniya kahit walang anumang kindat, tango, o flying kiss. Wala siyang nakitang anumang tugon, basta't alam niyang mamaya, bababa ulit mula sa kisame si Darna. Kaya inilapag muna niya ang mga gamit at nagmamadaling bumaba para simulan nang maaga ang kaniyang trabaho.

Isa-isa nang dumating ang mga GRO ng club. Dumidiretso kaagad ang mga ito sa bihisan at make up area na nasa likod lamang ng entablado. Panay naman ang paglinga ni Domeng at ni hindi na tsinitsek pa ang bitbit na bag ng mga pumapasok na staff. Nanibago rin ang mga ito. Hinanap ang nakasanayang pagdudot ni Domeng ng anumang dala nila. Kahit ang matipid nitong ngiti ay hinanap nila, kahit pilit lamang ito at hindi naman talaga bukal sa puso ng guwardiya. Nagbukas ang club nang saktong alas otso ng gabi bagaman nagpapapasok na sila kahit alas sais pa lang.

Bulto-bulto kung dumating ang kanilang mga parokyano. Kadalasan kasi ay sa club na ginagawa ng mga ito ang kanilang mga party – birthday, anibersaryo, bachelor's party, basta't may okasyon, katapat ay alak, sigarilyo, sayawan, at mga babae. Para bang hindi kumpleto ang kasiyahan kung walang babaeng sasayaw sa kanilang harapan, tatabi sa kanilang mga upuan, at kung may ekstrang pambayad ay sisipingan sa mga motel at maging sa kanilang mga bahay. Take out kumbaga. At sanay na sanay na rito si Domeng. Kilala na niya ang bawat parokyanong ginagawang parausan ang club, alam na niya ang senyas ng mga ito – ang mga kindat, nguso, kumpas. Dapat din niyang kilalanin ang kanilang mga kliyente. Nakadepende sa ganda ng kaniyang serbisyo at pakikitungo ang posibleng mga tip na makuha niya. Matanda na siya sa trabaho, kaya alam na niya ang gagawin. Pero sa tagal na niya sa pagbabantay ng club, hindi niya pinatos kahit kailan ang aliw na mabibili rito. Natitiis niya ang sariling tawag ng laman. Marahil,

nanlalambot ang kaniyang pagkalalake sa tuwing naaalala ang kawalan niya ng kakayahang magkaanak. O dahil kilala na niya ang mga babae at ayaw niyang malaman ito ni Rosa? Si Rosa na kaniyang asawa? Tiyak na hindi. Ayaw lamang niyang malaman ng iba ang kaniyang kahinaan. Nanlalambot ang ari niya sa tuwing naiisip na patusin ang babaeng pinagpasa-pasahan na.

Kaya naiibang aliw ang natagpuan niya sa mahikang taglay ng kaniyang poster. Sigurado siyang wala pang nakikipagtalik kay Rosa del Rosario o kay Darna na lumabas mula sa kisame. Tiyak na hindi nito alam na wala nang kakayahan ang kaniyang semilya na lumikha ng isa pang tao. At makagagawa ba ng tao ang isang nilalang na galing sa papel? Sa mga paglilimi niyang ito, lalo siyang nanabik na makaakyat sa kaniyang opisina. Pero hindi siya basta-basta maaaring makaalis sa binabantayang puwesto. Kahit wala na ang bulto-bultong pagpasok ng mga parokvano, may paisa-isa pa ring pumapasok at ito ang mas dapat niyang bantayan. Madalas kasi ay sa mga paisa-isang pumapasok nagsisimula ang gulo. Wala kasing kasama kaya walang pumipigil. Mahusay dapat ang kaniyang tiyempo at mas mainam kung may staff na puwedeng humalili sa kaniya para sa isang “mabilisang pagbabanyo.” Kaya nag-abang si Domeng ng pagkakataong makapuslit.

“Tang’na Domeng, baka kung sino na naman ang ipupuslit mo sa taas.”

Kunwaring iniipit pa ni Domeng ang pantog. “Sige na. Ihing-ihing lang ako.”

“E, may banyo naman dito. Bakit ka pa aakyat?”

“Sasabayan ko na rin ng tae!”

Mabilis ang ginawang pagtakas ng guwardiya. Ni hindi man lamang siya lumingon para tingnan ang reaksiyon ng pinakiusapang staff.

Pagdating na pagdating sa opisina, niluwagan kaagad ni Domeng ang pantalon. Saka isinunod tanggalin ang pantaas. Sa gitna ng malamlam na liwanag, tulad ng liwanag na tumanglaw sa kanila ni Darna noong unang gabi ng kanilang pagniniig, nakalantad siya sa kaniyang kahubdan. Tigas na tigas na ang ari gayong wala pa namang humahawak. Pinatigas na ng kung anu-anong iniisip niya habang paakyat pa lamang ng hagdan. Idinako

agabro

niya agad ang tingin sa poster ni Darna. Wala roon ang superheroine. Kaya nakatingala siyang naghintay. Nag-abang ng Darnang muling magpapalanas ng suso at hihimas sa kanyang naghuhumindig na pagkalalaki. At tulad nga ng inaasahan, dumating ang kaniyang Darna na sa pagkababang-pagkababa ay agad na sinunggaban ang kaniyang ari at saka ito hinimas-himas.

Napaungol si Domeng sa sarap. Isang araw niyang hinintay ang pagkakataong ito.

“Gusto mo ‘to, Domeng, ‘di ba? Gustong-gusto mo ‘to.”

Lumuhod si Darna at habang hinuhubad ng isa niyang kamay ang kaniyang costume, ang isa naman abala sa pagbaba ng pantalong suot ni Domeng. Inilipat ang paglalaro ng ari mula sa kamay patungo sa bibig at ang dila ang naging mga daliri. Napahalinghing si Domeng na sinuklian naman niya ng marahang pagsabunot sa sumususong superheroine. Inangat ng babae ang mukha nito at pinipilit na magsalita kahit subu-subo ang ari. Ngusto mho ingo ngi bha, ngusto mho ingo ngi bha. Napakagat-labi lang si Domeng nang maramdamang lalabasan na siya, napapikit at dagli ring bumitaw ang kaniyang mga kamay sa pagkakasabunot. Sumirit ang kaniyang katas at bumagsak ang mga ito sa sahig ng kaniyang opisina.

Misteryo pa rin para sa kaniya ang paglaho ng katalik sa dalawang pagkakataong nakasama niya si Darna. Sa nakaraang mga gabi kapag nasa ruok na siya ng sarap ay saka siya iiwan sa ere. Sumasakit ang ari niya kapag nabibitin. Naniniwala siyang walang lalaki ang may gustong sinasakitan ng ari o bayag.

Malayo pa man ay nakikita na niya ang bibig ng pinakiusapang staff na bumubulong ng mga mura. Matagal-tagal din siyang nawala.

“Tang’na mo. Ano’ng ginawa mo sa taas, Domeng?” Umalis na lang itong nagkakamot ng ulo at dahil nakapasok na ang bulto ng mga parokiano’y natulala na lang si Domeng, iniisip kung paano patatagalin ang mabilisang pakikipagniig sa babaeng nasa poster.

Nagbaka-sakali si Domeng kung mabubuhay muli si Darna kahit may araw pa. Para naman hindi na lamang siya nagnanakaw ng mga minuto

sa kaniyang pagbabantay sa gabi. Hindi siya umuwi dahil hinintay niyang umalis ang lahat ng mga katrabaho. May ilang mga GRO na stay-in pero natutulog ang mga ito sa isang maliit na gusali na katabi lang ng lumang sinehan. Kaya magiging kaniya ang Memar.

Nagpaalam naman siya sa kaniyang boss na sa club na muna siya at hindi muna siya uuwi. Pinaalala nito na walang dagdag na bayad ang pananatili niya sa umaga dahil wala namang pangangailangang gawin ito. Walang problema, Ser! sabi niya. Alam naman niyang walang konsepto ng overtime ang may-ari ng club.

May isang oras pa bago dumating ang kaniyang kahalili, kaya nang makalayo-layo na ang huling grupo ng mga serbidor at serbidora, dali-dali ang pag-akyat niya sa kaniyang opisina. Habang nasa hagdan pa lamang ay taimtim na ang kaniyang paghiling na sana ay mabuhay na si Darna kahit naghuhumiyaw na ang liwanag. Hindi siya nabigo sapagkat sa kama, naroon si Rosa del Rosario sa kaniyang Darna costume at halatang ipinapakitang inip na inip na siya sa paghihintay.

“Napakatagal mo naman, Domeng.”

Sa liwanag, lalong kitang-kita ang ganda ng superheroine mula sa poster. Parang ito na mismo ang galing sa screen ng pinanood na Darna noon. Ngunit may kulay na at hindi na mula sa black and white na pelikula.

“Iba pala ‘pag may kulay na.”

Kinindatan siya nito at tinapik ang espasyo sa kama kung saan niya pinapaupo ang lalaki. Hindi naman nakapaghintay si Domeng. Hindi pa man tuluyang nakalalapit kay Darna, agad niyang inilagay ang kamay sa hita ng inip nang superhero. Dinama ng palad ang kinis ng balat at lalo pang naging mapag-anyaya ang mapupungay na mata ni Darna.

“Halikan mo ako,” bulong ng babae.

Wala nang pagdadalawang-isip. Sinibasib ni Domeng ang mga labi ni Darna at sa halip na pumikit at damhin ang sarap na kaniyang nararamdaman, pinanatili niyang mulat ang mga mata upang pagmasdan ang kabuuan ng katalik. Labi sa labi, dila sa dila. Sumunod kaagad ang paninigas ng kaniyang ari. Galit na galit. Ngunit sinikap niyang maging dilat dahil sa hinala niya’y kasabay ng kanyang pagpikit at pag-abot sa rurok ng sarap ay siya namang paglaho ni Darna.

Dinakma ng babae ang ari ni Domeng at sinimulan din itong himasin. Mula sa mabagal ay pabilis nang pabilis ang hagod ni Darna. Bumitaw ito mula sa matinding pakikipaghalikan. Inilipat ang bibig sa galit na galit pa rin niyang pagkalalaki. Hustong binasa ng laway mula ulo hanggang sa pinakakatawan nito. Tinanggal pa ni Darna ang helmet dahil nagiging sagabal na sa pagtaas at pagbaba ng ulo. Napahalinghing sa sarap si Domeng ngunit kagat-labi niyang pinigilan ang pagpikit. Hinawakan niya ang ulo ng superheroine at ginabayan pa ang pagpanhik at pagpanaog ng bibig nito sa kaniyang ari. May marahang pagsabunot dala ng gigil at ng sensasyong hindi niya mailabas sa kaniyang mga mata. Noong una ay mahina't pigil pa ang kaniyang pagmumura subalit bumigay na rin nang maramdaman niyang lalabasan na siya. Hindi na rin niya kayang manatiling mulat. At bago pa man tuluyang pumilandit at tumama sa mukha ni Darna ang kaniyang tamod, ibinuhos ni Domeng ang huling titig ng kaniyang paningin sa mga mata ng tagapagligtas, ang kaniyang paboritong babaeng bayani. Mula sa mapupungay na mga mata ni Darna, ni Rosa del Rosario, ng kaniyang artistang hinangaan mula pagkabata, ang mga luhang hindi niya alam kung saan nagmula. Hanggang sa sumirit na ang kanina pang pinipigilang pagpaparaos. Napapikit siya at nang imulat ang mga mata'y kapiling na lamang niya ang kaniyang katas sa sahig at isang panibagong tanong.

Hindi gaanong nakatulog si Rosa. Magdamag niyang inisip kung ano ang nakain ng kaniyang asawa sa biglaang pagbabago ng pakikitungo nito sa kaniya. Meron na naman kaya siyang ibang kinakalantaray? Pero inamoy na niya ang damit nito at wala naman siyang naamoy na kahina-hinala. Kabisado na niya ang amoy ng damit ng asawa kapag may nakakasama na naman itong iba. O marahil ay pinagtataksilan na siya ng kaniyang kakayahan? Alas singko na at isang oras na lamang ay darating na si Domeng. Ito na ang nakasanayan niyang oras ng pagbangon.

Inihanda na ni Rosa ang kakainin ng asawa. Nauna na rin siyang kumain para magiging lubos ang pag-aasikaso niya kay Domeng, na anumang

sandali ay posible nang dumating galing sa magdamag nitong pagbabantay sa club. Tinakpan niya muna ito para hindi langawin. Pagkatapos ay naupo sa isa sa mga upuang kawayang nasa salas at nagpaspas na rin siya ng abaniko pantaboy sa unti-unti na ring nagpaparamdam na init mula sa papasikat na araw.

Dala na rin marahil ng gaan ng kaniyang umaga, dahil wala ang pananakit ni Domeng ng nakaraang gabi, noon lamang niya napagmasdang mabuti ang kabuuan ng kaniyang bahay. Madilim na ito kumpara sa lumipas na mga taon. Dala na rin ng iba pang mga bahay na umaagaw na ng liwanag na pumapasok sa kanilang bintana. May kumakaway na mga agiw sa sulok-sulok na nagpapaalalang maglinis na siya. Sa ibabaw ng mesa ay may lumang radyo na miminsan na lamang din nila gamitin, at katabi nito ang iilang mga nakakuwadrong larawang nagsasabing minsan ding naging masaya ang kanilang pagsasama.

Binuksan ni Rosa ang radyo kaya naghalu-halo na ang musika, ang dilim, at ang mga alaalang nanumbalik dahil sa mga larawan. Unti-unti, sa gitna ng hiwaga ng umaga, lumawak ang salas at tila mga damong nagsulputan sa sahig ang mga upuan. Naglaho ang rehas ng mga bintanang nilulusutan ng liwanag. Mula rito umusbong ang isang malaking pinilakang tabing. Wala na ang kaniyang salas, wala na ang kaniyang pinakikintab sa sahig. Sa upuan niyang kawayan, naging saksi siya sa pagbabago ng kanilang bahay. Tulad ng Memar, nasambit niya sa hangin. At sa saliw ng “Unchained Melody” ng Righteous Brothers, lumabas sa screen ang samu’t saring imahe ng kaniyang lumipas – ang masayang kabataan sa Bocaue, ang Pagoda, ang takot na dala ng digmaan, ang mga Amerikano, ang mga Hapon, ang kaniyang mga kapatid kasama ang kanilang ama at ina sa luma nilang tahanan, at si Dominador dela Cruz, ang kaniyang Domeng.

Sa Memar niya unang nakilala si Domeng. Lumalabas-labas din kasi ang kaniyang asawa sa mga pelikula bilang ekstra. At kapag ipinapalabas ang mga pelikula nito sa Memar, kasama ito palagi sa mga manonood, pumapalampak kapag nakikita ang sarili sa malaking screen. Minsan niyang nakatabi ito sa panonood, nang ipinalabas ang Darna ni Rosa del Rosario. Sa takot niya sa malalaking ahas na akala niya ay lalabas sa screen, napasigaw siya at nagtago sa sandalan ng upuang nasa kaniyang harapan. Tawa nang

tawa si Domeng. Magkakilala na naman sila bago pa man ang Darna, subalit ang mga ahas sa pelikula pala ang tutuklaw sa kanilang mga puso, na naging lason na sa palagay ni Rosa.

Sa kaniyang harapan, sa gitna ng dilim ng kaniyang salas na naging Memar Theatre, naroon si Domeng na tulad ni Jaime dela Rosa sa Dyesebel at siya ang kawawang sirena, si Edna Luna. Buhat siya ng matipunong lalaki habang ikinakampay niya ang buntot sa hangin. Subalit, dali-dali ring naglaho ang romantikong eksena ng sirena at binata. Napalitan ang imahe ng pagragasa ang mga senaryo ng kaniyang naging buhay sa nakalipas na mga taon. Parang mga rolyo ng film na mabilis na iniikot at nagsabay-sabay na ang mga imahe't eksena – ang kanilang paglabas sa simbahan habang pinapaulanan ng mga butil ng bigas at mga tatulot ng rosas, ang una nilang pagtatalik, ang mga sibasib ng kanilang marubdob na pagmamahalan. Ipinaalala nito ang ligaya ng unang pagniniig, ang ikalawa, ang ikatlo, ang ikaapat, hanggang sumambulat ang lahat ng mga pagtatalik na hindi nagbunga. Sumunod ang mga gabing hindi na niya kapiling ang asawa sa kama, ang mga pambubugbog, ang mga pasa, ang mga nahuhuli niyang pambababae, ang mga tanghalian at hapunang wala siyang kasama. Napahagulgol siya habang walang tigil ang pinilakang tabing sa pagpapaalala ng mga bagay na akala niya'y matagal nang nabaon sa limot. Tumutugtog pa rin ang “Unchained Melody” na nagsilbing background music ng pelikula ng kaniyang buhay. Inilabas niya ang lahat ng pagdurusang inipon niya sa mahabang panahon. Hindi siya tumigil hangga't kaya pa ng kaniyang mga mata na maglabas ng luha, hangga't kaya pa ng garalgal na musikang lunurin ang kaniyang mga mura't palahaw.

* Aliberde - tumutukoy ito sa tawag ng ilang taga-Bocause sa huling palabas sa sinehan. Mas kilala ito ngayon bilang “last full show.”